

Kırgızcada Rusçaya Bağlı Kod Kopyalamalar Code Copies in Kyrgyz Language Related to Russian

Seçkin UYSAL¹

1. Dr., Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Dil Hazırlık Bölümü, seckin.uyisal@manas.edu.kg

Öz

Kırgız yazı dili tipolojisi, çok katmanlı yönüyle Türk dil ve diyalektleri arasında önemli bir yere sahiptir. Kırgız yazı dilinin bir diğer özelliği Rusça ile yoğun bir dil teması sürecinde oluşmasıdır. Dolayısıyla Rusçaya dayalı birtakım özellikler Kırgızca için karakteristiktir. Dilsel yakınlaşma, İlişkiye Dayalı Dil Değişimi ve Kod Kopyalama genellikle iki dilli toplumlarda ortaya çıkan evrensel dilbilgisi olgularıdır. Kırgızcada Rusçaya dayalı olarak meydana gelen pek çok biçim birim ve dil bilgisel yapı kopyaları tanıklanabilir. Bunlar; anlam kopyaları (calque), dil bilgisel (yapısal) kopyalar, ünlem kopyaları, kişi adlarının kısaltılması ve Rusça dışı adlardaki müenneslik (-a/ya) biçiminin kopyalanması olarak dört temel başlıkta değerlendirilebilir.

Kırgızcada XIX. yüzyılın sonundan itibaren kademeli olarak artan Kod Kopyalama, Kırgız yazı diline bugünkü şeklini vermiştir. Rusçaya dayalı olarak gelişen yapılar Kırgız toplumunun iletişiminde, Kırgız yazılı ve görsel basınında, edebî metinlerde dilsel bozulma ve sorun teşkil etmez. Türkiye Türkçesi gelişimi ve tipolojisi açısından bu yapılar genellikle bozulma ve yapaylık olarak görülürler. Dolayısıyla Kırgızcada Rusçaya dayalı Kod Kopyalamaları Türkiye Türkçesi bakış açısıyla değerlendirmek dil bilimsel açıdan doğru olmayacaktır. Rusçaya bağlı her türlü etkiyi Kırgız yazı dilin oluşumunda bir katman olarak görmek önemlidir. Bu yapıları bilmek, Kırgızca öğrenmek isteyen Türkiye Türkçesi konuşurları ve Türkoloji araştırmaları için elzemdir.

Anahtar Kelimeler: Kırgızca, Rusça, Dil Teması, Kod Kopyalama

Abstract

The Kyrgyz language is one of the most important languages among the Turkic languages and dialects because of its typology and stratum. The other feature of the Kyrgyz language is linguistic convergence with Russian when it was formed. So certain features based on Russian came out as characteristic of the Kyrgyz language. Linguistic convergence, Contact-Induced language change and code copying have generally come out in bilingual societies. The Kyrgyz language has a lot of morphemes, and linguistic structure can be proved on the copied elements, which are originally Russian. These are; calques, linguistic structure copies, exclamations, abbreviations of name format, and copies of feminine gender (-a/-ya) that could be classified into four main sections.

Code-copying is one of the components of the Kyrgyz language, which has increased gradually since the end of the 19th century. Russian-based structures do not cause problems or deteriorate in the communication of Kyrgyz society, printed and mass-media in Kyrgyz, and in the literature as well. According to Turkish typology and its development, these structures are generally seen as deterioration and artificial facts. So that would not be correct to evaluate Kyrgyz in this aspect linguistically. All effects that are based on Russian in Kyrgyz should be accepted as a stratum. Knowing these structures is essential for Turkish speakers who are learning Kyrgyz and investigators of Turcology.

Keywords: Kyrgyz, Russian, Language Convergence, Code-Copying

Araştırma Makalesi Research Article

10.5281/
zenodo.10416943

Geliş/Received: 23.10.2023

Kabul/Accepted: 25.12.2023

Yayım/Published: 30.12.2023

OPEN ACCESS

buranadergisi.com

Giriş

Kırgızca-Rusça Dil İlişkileri

Kırgızlar, Eski Türk yazıtlarında ve diğer dillerde yazılmış eski kaynaklarda adları sıkça geçen Türk halklarından biridir. Günümüz Türkoloji literatüründeki genel kanıya göre VI. ve VIII. yüzyıllara tarihlenen Yenisey Yazıtları Kırgızlara aittir ve bu yazıtların dili Eski Kırgızca olarak kabul edilir. Ancak söz konusu yüzyıllardan XX. yüzyılın başlarına kadar bir Kırgız yazı dilinden söz edemiyoruz. Aradan geçen 15 yüzyıl içerisinde Kırgızlara ait yazılı bir metin henüz bulunamamış olsa da Kırgızlara ve dillerine ait birtakım bilgilere Dîvânu Lugât-it-Türk'te, son dönem Çağatayca metinleri, Ekim Devrimi öncesi Rus ve Batılı araştırmacıların derlemelerinde karşılaşılabiliyoruz.

Kırgızların Yenisey'den, Kögmen (Sayan) Dağları mıntikasından Tyan-Şan'a göçleri sürecinde Kırgızca çeşitli alt ve yan katman unsurları bünyesine katmıştır. Bu katmanları (Eski ve Orta Moğolca, Kıpçakça, Oğuzca; Arapça, Farsça, Çince; Yeni Uygurca, Kazakça, Özbekçe, Tacikçe) çağdaş Kırgız yazı dilinde ve diyalektlerinde görebiliyoruz. XIX. yüzyılın ikinci yarısından hemen sonra Kırgızca ve diğer Türk dillerinde Rusça etkisi ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu etki bugün de Kırgızca'da dil bilimsel bir unsur olarak varlığını sürdürmektedir.

Bu makalenin amacı Kırgızca-Rusça dil teması sonucu ortaya çıkan öyküntüleri Kod Kopyalama (KK) çerçevesinde örneklemektir. Burada sunulan veriler Türkiye Türkçesi bakış açısına göre tipolojik ve doğal olmayan yapısal değişimler olarak görülmektedir. İlişkiye Dayalı Dil Değişmesinde (İDD) bazı yapısal değişimleri kısmen art zamanlı karşılaştırma metodu ile ele alınmasına rağmen XX. yüzyıl başlarında yazı dili olmuş Kırgızca için Rusça etkisine dayalı art zamanlı araştırma yapamama sınırlılığı bu araştırmada doğal olarak oluşmuştur. Araştırmada tanıklanan yapılar için öncelikle Kırgızca-Rusça Konuşma Klavuzları orada tanıklanamayan yapılar için ek olarak Kırgızca-Rusça Karşılaştırmalı Dil Bilgisi kitapları taranmıştır. Taranan iki tür kaynaktan da tanıklanamayan KK örnekleri tarafımızca oluşturulmuştur. Kırgızca-Rusça karşılaştırma içeren cümleler dışında edebî metinlerden seçilen ve tarafımızca oluşturulan cümlelerin Rusça karşılığı köşeli parantez ([]) ile verilmiştir.

Dil ilişkilerinde tesirin derinliği ve yoğunluğu ilişki süresine bağlıdır. Kırgızca-Rusça dil ilişkileri incelendiğinde Matras (2009, s. 189)'ın alıcı dildeki dil bilgisel boşlukların ve verici dilin prestijli oluşuna indirgenemeyeceği görüşüne katılıyoruz. Dil bilgisel boşluk (teorisi) iki dilli veya yarı iki dilli konuşucuların bir dilin diğer dilde olmayan ifade araçlarına sahip olduğunu fark ettiğini varsayar. Başka bir deyişle yetersiz dille iletişim kurarken ifade kapsamını genişletme çabasıyla daha iyi donanımlı dildeki yapıyı kullanır. Dillerin evrensel özelliklerinden biri olan ve çoğunlukla iki dilli topluluklarda ortaya çıkan, temeli İlişkiye Dayalı Değişmesi (İDD) ve Kod Kopyalama (KK) çağdaş Kırgızca için incelenmesi gereken Türkoloji meselelerinden biridir. Ancak bu durumun tespiti – belirli şartlar altında alıcı dilin tipolojik yapısına uygun olmayan öğelerin de ödünçlenebileceği göz önünde bulundurulduğunda – oldukça güçtür. KK'ların başlangıçta konuşmada geçici olarak aksettirilmesi, belirli yapılar süreklilik ve yaygınlık kazandıkça kabul edilmiş yeni norm parçaları olarak görülmesi süreci de vardır (Johanson, 2007, s. 66; Johanson, 2008, s. 63, 65-66; Matras, 2009, s. 219). Genel olarak bunun bir sonraki aşaması karışma (interference) ve daha sonra KK'lardır (Johanson, 2007, s. 250; Auer, 2020, s. 148).

Vasil'kova (2022, s. 44), çağdaş Kırgız yazı dilinde Rusçanın etkisini Ekim Devrimine Kadar Olan Dönem (Rus Çarlığı'nın Türkistan'ı işgali) ve Ekim Devriminden Sonraki Dönem (Sovyetler Birliği Dönemi) olarak ikiye ayırır. Ekim Devrimi'nden önce Kırgızcanın ses bilgisel yapısına uyarlanan Rusça kelimeler Ekim Devrimi'nden sonra Rusça imlaya uygun olarak yazılmışlardır. Bu durumdan ilki Johanson (2007, s. 68)'un belirttiği gibi sınırlı ve pek gelişmemiş iki dillilik ikincisi yaygın iki dillilik sonucudur. Ancak Oruzbayeva (1996, s. 287), Kırgızlar arasındaki iki dilliliğinin sadece Rus Çarlığı'nın bölgedeki hâkimiyeti ve Ekim Devriminden sonraki olaylar ve Rusçanın bu süreçteki etkisi baz alınarak değerlendirilmemesi gerektiğini belirtir. Ona göre Kırgızlar arasında iki dillilik Rus hâkimiyetinden çok önce de vardı ve bu durum bölgeden bölgeye değişmekteydi: Kırgızca-Tacikçe, Kırgızca-Çince, Kırgızca-Cungarca (Moğolca).

KATG (1980, s. 6)'de Ekim Devriminden sonra Rusçanın Kırgız yazı dilinin gelişim kaynaklarından biri olduğu ve Rus dilinin etkisinin Kırgızcanın söz varlığının zenginleşmesini sağladığı ifade edilmektedir. Aynı eserde birçok yeni terim, kelime grupları, farklı söyleyiş biçimleri (выражение) meydana geldiği ve bunların hemen hemen tamamının halk söyleyişinde yer bulduğu da belirtilmiştir. Bunun doğal sonucu olarak henüz Kırgız yazı dili oluşmadan çok önce Toktogul, Togolok Moldo, Moldo Kılıç, Aldaş Ceenike uulu, Arstanbek Buylaş uulu gibi şair ve ediplerin dizelerinde Rusça kelimelere rastlanmaktadır. Yine aynı yazarların bilimi ve kültürü Rusça üzerinden öğrenmeyi teşvik eden, Rusça bilmeyi öven ifadelerine de rastlanabilir.

Kırgız imlası için en karakteristik değişimlerden biri Ekim Devriminden önce konuşma dilinde görülen ve konuşma dilinin ses bilgisel özelliklerine göre yazıya aktarılan Rusça kelimelerin 1950'lerden sonra orijinal biçimleriyle değiştirilmesidir. (Mamitova ve Kulumbayeva, 1971, s. 43-44; Abduldayev, 1998, s. 201). Bu durumun oluşmasında en büyük etken söz konusu dönemde okur-yazarlığın ve buna paralel olarak Rusça bilenlerin sayısının artmasıdır. Kırgızcanın yazı dili olmaya başladığı dönemlerde asıl Kırgızca kelimelerin dahi diyalekt hatta idiolekt esaslarına göre yazıya geçirildiği (GKLY, 1987, s. 8) göz önünde bulundurulduğunda Rusça alıntılar için ortaya çıkan bu doğal süreç gayet normaldir. Kiril alfabesinin kullanıldığı ilk dönemlerdeki bazı Rusça kelimelerin imlası şu şekildedir: **Kır.** *kemesiya* < **Rus.** *комиссия* “komisyon”, **Kır.** *başpurt* < **Rus.** *паспорт* “pasaport”, **Kır.** *birasent* < **Rus.** *процент* “yüzde (oran)”, **Kır.** *berme* < **Rus.** *ферма* “tarım işletmesi, çiftlik”, **Kır.** *semen* < **Rus.** *цемент* “çimento”, **Kır.** *caarapiya* < **Rus.** *география* “coğrafya”, **Kır.** *zoot* < **Rus.** *завод* “fabrika” (Abduldayev, 1998, s. 203). **Kır.** *üstöl* < **Rus.** *стол* “masa” (Kiyaliyev, 2010, s. 89), **Kır.** *cınsı* < **Rus.** *джинсы* “kot pantolon” (Kiyaliyev, 2010, s. 97). **Kır.** *carmanke* < **Rus.** *ярмарка* “küçük çaplı fuar; pazar (yeri)”, **Kır.** *sölköbay* < **Rus.** *целковый* “para”, **Kır.** *sıyaz* < **Rus.** *съезд* “konferans, üst düzey devlet toplantısı”, **Kır.** *iret* < **Rus.** *рядь* “sıra, dizi”, **Kır.** *türmö* < **Rus.** *тюрьма* “hapishane, cezaevi” vd. (Saparbayev, 2015, s. 21).

Thomason (2001, s. 69), kelime bazında alıntıların verici/kaynak dili tam bilmeyi gerektirmediği alıntılanmış dil bilgisi yapılarında ise ikinci dili (verici/kaynak dili) yetkin şekilde bilmeyi gerektirdiğini, söz varlığı ile yapısal kopya arasındaki temel farkın bu olduğunu söyler. Auer (2020, s. 148), içinde zaten dil ilişkisi barındıran iki dilliliğin uzun ilişkiler sonucu oluşmuş yapıların kullanılmasından bunun bilişsel temsiliyetten ayırmak gerektiği görüşündedir. Ancak bu konuşurların kendi dillerine ilişkin bilişsel temsillerinin bir tür etkisini de ortaya koyar. Mc Mahon (1994, s. 202-203), bu noktada Fransızcaya Amerikan İngilizcesinden giren kelimeleri göstererek Fransızca gibi verici/dominant bir dilde dahi bu tarz kopyaların yerleşebileceğini gösterir:

II. Dünya Savaşındaki müttefiklik sonucu ortaya çıkan yeni terminolojiler ve sonrasında hemen hemen bütün Avrupa'yı etkileyen Amerikan Kültürü ve Amerikan İngilizcesi söz varlığı Fransızca'yı da etkisi altına almıştır. Öyle ki Académie Française, shopping, gadget, parking gibi kelimeleri Fransız imlası ile yazılması gerektiğini vurgulamak ve parking için parc veya parca; camping için compement veya compisme gibi kelimeleri önermek zorunda kalmıştır.

İDD'ye göre Kırgızca ile Rusça yakınsaması XIX. yüzyıl sonlarında başlamasına rağmen bu durum ilerleyen yıllarda kademeli olarak artmıştır. Kırgızcada, Rusça etkisiyle meydana gelen dil bilgisel yapıları ve Rusça alıntı kelimeleri inceleyen bazı araştırmalar olmuştur. Özeren (2010), *Kırgız Türkçesindeki Rusça Alıntı Sözcükler ve Bu Sözcüklerdeki Ünsüz Olayları* adlı makalesinde Rusçadan alınan/adapte edilen kelimelerin Kırgızcadaki ses bilgisel değişimlerin Kırgız imlasındaki görünümünü aktarmıştır. Nuriyahmetova (2014)'nın *Günümüz Kırgız Türkçesinde Rusça Unsurlar* adlı çalışmasında Ekim Devriminden önce Rusçadan Kırgızcaya alınan/adapte edilen kelimelerdeki ses değişiklikleri gösterilmiş, daha sonra Kırgızcanın Rusçadan yaptığı anlam aktarmalarından bahsedilmiştir. Bunun dışında Arvas (2022)'in *Rusçanın Kırgızcaya Etkisi: Konuşma Dili Temelinde Bazı Tespitler* adlı çalışması da Kırgızların gündelik konuşma dilinde Rusçadan yaptıkları öyküntüleri göstermektedir. Türk dillerinde Rusça etkisini gösteren en kapsamlı çalışmadan biri yine Özeren'e aittir. Özeren (2013), *Çağdaş Türk Lehçelerinde Rusçadan Yapılan Kavram ve Gramer Çevirileri* adlı doktora tezinde Kırgızcaya da yer ayrılmıştır (2013, s. 347-376). Karaca (2010)'nın *Kazak Türkçesinde Söz Dizimi Düzeyinde Rusça Etkisi* adlı makalesi ise Türk dilleri içerisinde (Kazakça) Rusça öyküntüleri detaylı biçimde inceleyen bir diğer çalışmadır. Türkiye Türkçesi öğrenen Kırgızların yaptıkları dil bilgisel hataları değerlendiren çalışmalar (Duman 2003; Gümüş, 2014) da vardır ve bu çalışmalarda da Kırgızcanın Rusçadan yaptığı kopyaları değerlendirilmektedir.

KK teorisine göre Kırgızcadaki Rusçaya bağlı Kod Kopyalamalar anlam kopyaları diğer adıyla anlam kopyaları diğer adıyla öyküntü (calque), dil bilgisel (yapısal) kopyalar, ünlem kopyaları, sentaks kopyaları, kişi adlarının kısaltılması ve Rusça dişil adlardaki müenneslik (-a/ya) biçiminin kopyalanması olarak beş ana başlıkta değerlendirilebilir.

1. Anlam Kopyaları (Calque)

L. Johanson (2002a, 2002b, 2007, 2008)'un seçilmiş kopyalar olarak da nitelendirdiği anlam kopyaları Kırgızcada çok anlamlılık ortaya çıkarmıştır. Bilimsel (teknik) terimler ve Rusça-Kırgızca dil teması arttıkça çoğalan diğer kelimeler genellikle Kırgız yazı dilinin iç kaynaklarından türetilerek oluşturulmuştur:

Dilde eskiden beri bulunan bir kelime, bir başka dille girişilen münasebetler sonunda, o dildeki kelimenin anlamını alır. Yeni anlam kazanan kelime çoğunlukla eski anlamını kaybetmez ve bu iki anlam birlikte yaşar. Bu durum genel olarak bir polysémie (çok anlamlılık) durumu sayılabilir. Ondan farklı, çok anlamlılığa yabancı etkiyle ulaşılmış olmasındandır (Aksan, 1961, s. 228).

Sözkonusu duruma bazı örnekler şunlardır: **Rus.** *центр* = **Kır.** *borbor*: Ordo oyununda merkez anlamında kullanılan borbor kelimesi 1. Geometride daire merkezi 2. Herhangi bir şeyin merkezi 3. Bir şeyin en önemli en yoğunlaştığı noktası 4. Kamusal yerlerin yönetim alanları 5. Başkent gibi anlamlar kazanmıştır. Benzer şekilde **Kır.** *sot* “1. mahkeme 2. yargıç” < **Rus.** *суд* “mahkeme”, *судья* “hâkim, yargıç” (Abduldayev, 1998, s. 204) *KK* ile beraber çok anlamlılık ortaya çıkaran bir diğer kelimedir.

Kırgızcanın Rusçadan anlamsal öyküntü yaptığı kelimeler günlük dilde aktif olarak kullanılmaktadır: **Kır.** *köçürtmө* = **Rus.** *копия* “kopya” (Kiyaliyev, 2010, s. 139), **Kır.** *kseroköçürtmө* = **Rus.** *ксерокопия* “fotokopi”, **Kır.** *medayım* = **Rus.** *медсестра* “hemşire” (Kiyaliyev, 2010, s. 149), **Kır.** *öz aldınça* = **Rus.** *самостоятельно* “kendi çarında, kendi kendine” (Abilayeva vd., 2003, s. 16), [**Kır.** *Türkçönü sen öz aldınça üyrөңdünbү?* (Türkçeyi sen kendi kendine mi öğrendin?)] = **Rus.** *Ты научился турецкому языку самостоятельно?* **Kır.** *çoŋ kubaniçta* = **Rus.** *в большой радости* “büyük memnuniyette (olmak)” (Abilayeva vd., 2003, s. 44), **Kır.** *temir col* “demir yolu, ray” = **Rus.** *железная дорога* (Alimova ve Musayev, 2005, s. 18).

1.1. Selamlaşma ve Vedalaşma, İzin İsteme ve Nezaket İfadelerinde Anlam Kopyaları

Sadece Kırgızcada değil diğer pek çok Türk dilinde selamlaşma, vedalaşma, izin isteme, nezaket ifadelerin kalıpsal kaynağı genellikle Rusça kopyalardır.

Kır. *Bolobu?* = **Rus.** *Можно?* “Olur mu?”: **Kır.** *Sizge suroo menen kayrılısam bolobu?* (*Size soru ile dönsem olur mu?*) “Size soru sorabilir miyim?” (RKR, 1988, s. 28) = [**Rus.** *Можно я обращаюсь к вам с вопросом?*]

Kır. *Kezdeşkençe / Coluguşkança* (Buluşana kadar) “Görüşürüz” = **Rus.** *До встречи* (RKR, 1988, s. 41). Söz konusu kelime zarf olarak da kullanılabilir: [**Kır.** *Sen menen colukkança saşoonun emne ekenin bilbeptirmin* = **Rus.** *Я не знал что такое жизнь до встречи с тобой*].

Kır. *Erteŋge çeyin* (Yarına kadar) “Görüşürüz” = **Rus.** *До завтра* (RKR, 1998, s. 41; Kiyaliyev, 2010, s. 17). Bu kelime de zarf olarak kullanılabilir: [**Kır.** *Bul dolbordı erteŋge çeyin bütürüşün kerek* = **Rus.** *[Ты должен закончить этот проект до завтра]*].

Kır. *Kayırлуу keç* (Hayırlı gece) “İyi geceler” = **Rus.** *Добрый вечер* (Kiyaliyev, 2010, s. 13). [**Kır.** *Kayırkлуу keç, ubakıttı ayta alasızbı?*] = **Rus.** *Добрый вечер, подскажите пожалуйста время?*]

Kır. *Körüşkönçө* (Görüşene kadar) “Görüşürüz” = **Rus.** *До свидания* (Kiyaliyev, 2010, s. 17).

Kır. *İş(iŋiz) kanday?* (İş/İşiniz nasıl?) “Nasılsınız?” = **Rus.** *Как дела?* (RKR, 1998, s. 40). [**Kır.** *İş(iŋiz) kanday ekenin bilişim kerek* = **Rus.** *Мне нужно знать как ваши дела?*]

Kır. *Emne saŋılık (bar)?* (Ne yenilik (var?)) “Nasılsın?” = **Rus.** *Что нового?* (İsayev ve Şneydman, 1988, s. 89; Taranov, 2019, s. 15).

Kır. *Özüŋ(ör) kandaysıŋ(ar)?* (Kendin(iz) nasılsın(ız?)) “Nasılsın(ız)” = **Rus.** *Как сами?*

Kır. *Kanday turasıŋ(ar)?* (Nasıl yaşıyorsunuz?) “Nasılsınız?” = **Rus.** *Как проживаете?*

Kır. *Taamış bololu* (Tanış(mış) olalım) “Tanışalım” = **Rus.** *Будем знакомы*

Kır. *Caman emes* (Kötü değil) “İdare eder / Fena değil” = **Rus.** *Неплохо*

1.2. Resmî İfadeler ve Terimlerde Anlam Kopyaları

Kırgızca resmî ve terimsel kavramları içeren pek çok kelimeyi Rusçadan kopyalamıştır. Resmi ifadeler ve terimlerden kaynaklanan kopyalar günlük dilde aktif kullanılmaktadır.

Kır. *Tez cardam* (Hızlı yardım) “İlk yardım; Ambulans” = **Rus.** *Скорая помощь* (Kiyaliyev, 2010, s. 81). **Kır.** *Tez cardamdı, tez cardamdı çakırgıla* “Ambulans(ı) ambulans(ı) çağırın” (KTS, 2017, s. 2019) = [**Rus.** *Вызовите скорую помощь.*]

Kır. *Mayram* “Bayram” = **Rus.** *Праздник*: **Kır.** *Oktyabr’ mayramının aldında coluguşu bolobu?* “Ekim bayramından önce toplantı olur mu?” = **Rus.** *А будет встреча перед Октябрьским праздником?* (İsayev ve Şneydman, 1988, s. 71).

Kır. *Ata Mekendik soğuş* = **Rus.** *Отечественная война*: **Kır.** *Atamekendik soğuş mezgilinde köptü kördü* “Ata (Ana) vatan savaşı zamanında çok şey gördü” = **Rus.** *Он многого увидел во время отечественной войне* (Maşrabov, 2015, s. 123).

Kır. *Ata Mekendik sogaŭta köp orden, medaldar menen sıylangan* “Ata vatan savaşında kendisine pek çok nişan ve madalya verildi” (Abılayeva, 2003, s. 203) = [**Rus.** *В Отечественной войны награжден многими орденами и медалями*].

Kır. *Borbor* = **Rus.** *Центр (Столица)*: **Kır.** *Барың да жогуң сезилбейт борбор калаадан* “Başkente varlığın da yokluğunda belli olmuyor” = [**Rus.** *Нет разницы, есть ты или нет тебя в столице*].

Kır. *Rayonduk borbor* “İl merkezi” = [**Rus.** *Центр города*] (KTS, 2017, s. 288)

Kır. *El aralık* = **Rus.** *Международный*: **Kır.** *Elaralık aeroport* “Uluslararası havaalanı” = **Rus.** *Международный аэропорт*. Aynı şekilde bir anlam kopyası da şu şekildedir: **Kır.** *Şaar aralık avtobus* “Şehirler arası otobüs” = **Rus.** *Автобус междугородний* (Kiyaliyev, 2010, s. 50).

Kır. *Mümkün* = **Rus.** *Возможно*: **Kır.** – *Balkim, tündösü kelbey, kündüz keler.* – *Mümkün* (Belki gecesı gelmez, gündüz gelir) “Belki gece değil, gündüz gelir.” = **Rus.** – *Может быть, не ночью, а днем придет?* – *Возможно* (GKLY, 1987, s. 33).

Kır. *Tüzdön-tüz (Düzden düz)* “Direkt” = **Rus.** *Непосредственно*: **Kır.** *Kırgızstan eli tüzdön-tüz tamlekettik biylik organdarı arkıluu; cergiliktüü sisteması arkıluu öz biyliğın işke aşırat* “Kırgız halkı direkt olarak hâkimiyet organları; yerli sistemi ile kendi hâkimiyetini gerçekleştiriyor.” = **Rus.** *Народ Кыргызстана осуществляет свою власть непосредственно; через систему государственных органов, через систему органов местного самоуправления* (Kiyaliyev, 2010, s. 9).

Kır. *Sözsüz* “Kesinlikle” = **Rus.** *Безусловно*: **Kır.** *Быйл да пландı aşıra orudatasınарбі? -Sözsüz!* “-Bu yıl da planı gerçekleştirecek misiniz?”-*Kesinlikle* = **Rus.** *И в этом году перевыполните план? -Безусловно* (GKLY, 1987, s. 330).

Benzer şekilde *обязательно* “kesinlikle” kelimesi de “sözsüz” anlamına kopyalanmıştır. **Kır.** *(Bul) maga sözsüz kerek* “Bu bana kesinlikle lazım.” = **Rus.** *Мне (это) обязательно* (Kiyaliyev, 2010, s. 32).

Kır. *Koopsuzduk (Tehlikesizlik)* “Güvenlik” = **Rus.** *Безопасность*: (Kiyaliyev, 2010, s. 42). **Kır.** *Kırgız Respublikasının uluttuk koopsuzduğı boynça Keñeş üzürlüü iştey baştadı* (Kırgız Cumhuriyeti’nin milli tehlikesizlik ile ilgili Kurul’u verimli çalışmaya başladı). “Kırgız Cumhuriyeti’nin millî güvenlikle ilgili Kurul’u verimli çalışmaya başladı” KT. (KTS, 2017, s. 1316) = [**Rus.** *Кенеш Кыргызстана начал работу по национальной безопасности.*]

Kır. *Kara-deñiz* “Kara deniz” = **Rus.** *Черное море* (Alımova ve Musayev, 2005, s. 22).

Kır. *Tınç okean* (Sakin okyanus) “Pasifik Okyanusu” = **Rus.** *Тихий океан* (Alımova ve Musayev, 2005, s. 22).

Kır. *Bala bakça* (Çocuk bahçesi) “Kreş, Anaokulu” = **Rus.** *Детский сад*.

Kır. *Alga (İleri)* “Haydi” = **Rus.** *Вперед*: **Kır.** *Alga Kırgızstan* “İleri (Haydi) Kırgızistan” = **Rus.** *Вперед Кыргызстан*.

Kır. *Birdik* (Birlik) “Telefon kontörü” = **Rus.** *Единица*: **Kır.** *Birdik cüktöo* “Kontör yükleme” = **Rus.** *Загрузка единицы*.

Kır. *Mümkün emestik* = **Rus.** *Невозможность*: **Kır.** *Bul maselenin çеçilişinin ıktımalduğı mümkün emes* = [**Rus.** *Невозможность выполнения этой задачи крайне мала.*]

Kır. *Akısız* (Beker) “(Ücretsiz) Bedava” = **Rus.** *Бесплатно*: **Kır.** *Eki but kıyımđı çoğıu alsanız üçüncüsü akısız* = [**Rus.** *Приобретая две пары обуви, вы получаете третью пару бесплатно*].

1.3. *Mına* “İşte (bu)” Gösterme Edatının Rusça *Vom* Edatından Kopyalanması

Kır. *Mına* = **Rus.** *Vom* “İşte”: **Kır.** *Mınañız ötüñöm* “İşte buyurun, rica ediyorum” = **Rus.** *Vom, пожалуйста* (Kiyaliyev, 2010, s. 21) **Kır.** *Mına menin pasportum* “İşte benim pasaportum” = **Rus.** *Vom, мой паспорт пожалуйста* (Kiyaliyev, 2010, s. 68).

1.4. Fiillerde Anlam Kopyaları

Kırgızca, farklı kavramları karşılayan pek çok Rusça kelimeyi kopyalamıştır. Bu kopyalar içerisinde fiiller de aktif olarak hem yazılı hem de sözlü dilde kullanılır.

Kır. *Sanoo/Eseptöo* (Saymak, Hesaplamak) “Düşünmek, Anlamak” = **Rus.** *Считать*: **Kır.** *Siz çın ele uşunday dep eseptesizbi?* (Siz gerçekten böyle mi hesaplıyorsunuz?) “Siz gerçekten böyle mi düşünüyorsunuz?” = **Rus.** *Вы*

действительно так считаеме? (Kiyaliyev, 2010, s. 26). **Kır.** *Düynö cüzündögü itterdin eñ maydası-Yorkşirteryer, Çihuahua sana Kopenedey pudelder bolup esepetelet* (Dünyadaki köpeklerin en küçüğü Yorkşirteryer, Çihuahua ve Kopenedey olarak hesaplanır) “Dünyadaki köpeklerin en küçüğü Yorkşirteryer, Çihuahua ve Kopenedeydir.” (Abılayeva vd., 2003, s. 64) = [**Rus.** *Самым маленькими собаками на земле считаются Йоркширтерьер, Чихуахуа, и Копенедей*].

Ruşça *является* “olmak” kelimesi de Kırgızca *саноо* “saymak” kelimesine kopyalanmıştır: **Kır.** *Кыргызстан аймагы адамзат tsivilizatsiyasının байыркы ordolorunun biri болуп саналат* (Kırgızistan bölgesi insanlık medeniyetinin en eski yerlerinden biri olarak hesaplanıyor). “Kırgızistan insanlık medeniyetinin en eski yerlerinden biridir” = **Rus.** *Территория Кыргызстана является одним из древнейших очагов человеческой цивилизации* (Kiyaliyev, 2010, s. 6).

Kır. *Сауғашуу/Туруу* “yer almak, Durmak” = **Rus.** *Находится*: **Kır.** *Каттоо түркүгү кайда турат?* “Kontrol masası nerede (yer alıyor/duruyor)?” = **Rus.** *Где находится стойка для регистрации?* (Kiyaliyev, 2010, s. 44). **Kır.** *Кыргызстан кайда сауғашкан?* “Kırgızistan nerede (yer alıyor)?” = **Rus.** *Где находится Кыргызстан?* (Biyaliyev, 2000, s. 55).

Benzer şekilde *расположен* “uzanarak yer almak” kelimesi de *сауғашуу* “yer almak, durmak” kelimesine kopyalanmıştır: **Kır.** *Кыргызстан Борбор Азиянын Түндүк Чыгышында сауғашкан* “Kırgızistan Merkez Asya’nın güneydoğusunda yer alıyor” = **Rus.** *Кыргызстан расположен на северо-востоке Средней Азии* (Kiyaliyev, 2010, s. 5).

Kır. *Sozuluu/Uzaruu* (Uzamak) “Yer almak, alan kaplamak” = **Rus.** *Простираться*: **Kır.** *Өлкөнүн аймагы батыштан чыгышка 900 к.м.ге, түндүктөн түштүккө 410 к.м.ге соzulуп catat* “Ülkenin yüz ölçümü doğuya (doğru) 900 km.’ye, kuzeyden güneye 410 km.’ye uzanıyor.” = **Rus.** *Территория страны простирается с запада на восток, на 900 к.м., с севера на юг на 410 к.м.* (Kiyaliyev, 2010, s. 5).

Kır. *Oturuu/Tüşüü* “(Bir araca) binmek” = **Rus.** *Сесть*: **Kır.** *Маршруткага отуруу* “Dolmuş binmek” = **Rus.** *Сесть на маршрутку* (Nuriahmetova, 2014, s. 344). Kırgızcada bir araca veya binek hayvanını kullanmak için *minüü* “binmek” fiili de kullanılır. **Kır.** *Автобуска бир кариуа адам минди* “Otobüse bir yaşlı adam bindi.” = [**Rus.** *В автобус села пожилая женщина*] (Alımova ve Musayev, 2005, s. 36).

Kır. *Catuu* (Yatmak) “1. Yatmak. 2. Durmak, yer almak” = **Rus.** *Лежать*. Kelime Rusçadaki yer almak, pozisyon almak anlamına kopyalanmıştır: **Kır.** *Деңиз деңгелинен 650 метрден 1600 метрге чейинки бирикликте catat* “Deniz seviyesinden 650 metreden 1600 metreye kadarki yükseklikte yer almaktadır” (Abılayeva, 2003, s. 69) = [**Rus.** *Он расположен на высоте от 650 до 1600 метров над уровнем моря*].

Kır. *Uguu* “Duymak, dinlemek” = **Rus.** *(По) Слушать*: **Kır.** *Emi konoktordun üstünö kirip, bir az tamaşa ugali* “Şimdi misafirliklere gidelim, komik hikâyeler dinleyelim” = **Kır.** *Kaalagan muzıka, obonduu ırlardı da ugatın* “İstedğim müziği, besteleri şarkıları dinlerim” = [**Rus.** *Я слушаю музыку и мелодии, которые хочу.*]

Kır. *Turuu* (Durmak) “Fiyatı olmak” = **Rus.** *Стоит*: **Kır.** *Бул кийим канча(дан) турат?* “Bu kıyafet ne kadar?” = **Rus.** *Эта одежда сколько стоит?* (Biyaliyev, 2000, s. 88). **Kır.** *Бул saat канча турат?* “Bu saat ne kadar?” = [**Rus.** *Сколько стоит эти часы?*] (KTS, 2017, s. 2111).

Kır. *(Küyöögö) Tiyüü / Çıguu* ((Damada) değmek) “Evlenmek” = **Rus.** *Выйти замуж*: **Kır.** *Майраш күйөөсү өлгөндөн кийин Санышка туген* (Mayraş eşi öldükten sonra Sanişka değdi). “Mayraş eşi öldükten sonra Sanişka evlendi.” = [**Rus.** *После смерти мужа Майраш вышла замуж за Жаныша.*] (KTS, 2017, s. 2054). **Kır.** *Кеңеги тоюнуна асылп аркеlegen кыр ерге чыгып күйөөсүнүн yanında отурат* (Daha dün boynuma sarılarak kendini sevdiren kız, kocaya çıkmış yanında oturuyor) “Daha dün boynuma sarılarak kendini sevdiren kız, evlenmiş yanında oturuyor” = [**Rus.** *Девушка которая только вчера обнимала меня и заставляла баловать ее, вышла замуж и сидит рядом с мужем*] (KS 2) (KTS, 2017, s. 721).

Kır. *Оуноо* (Oynamak) “1. Oynamak 2. (Müzik aleti) çalmak” = **Rus.** *Играть*. Kelime Rusça müzik aleti çalmak anlamına kopyalanmıştır: **Kır.** *Al piyaninodo cakşı оуноут* (O piyanoda güzel çalıyor). “O piyanoyu güzel çalıyor” = **Rus.** *Он(а) хорошо играет на пианино* (KTS, 2017, s. 1682).

Kır. *Ataluu* “Adı olmak, adlandırılmak” = **Rus.** *Называется*: **Kır.** *Бул поселок Бистравка деп аталат* (Bu köy Bistravka olarak adlandırılıyor) “Bu köyün adı Bistravkadır” = **Rus.** *Этот поселок называется Быстравка* (İsayev ve Şneydman, 1988, s. 102).

Kır. *Suroo berüü* (Soru vermek) “Soru sormak” = **Rus.** *Задавать вопрос*: **Kır.** *Studentter suroo berip çatıştı* (Öğrenciler soru veriyorlar) “Öğrenciler soru soruyorlar.” = [**Rus.** *Студенты задавали вопросы*].

Kır. *Çatış cöndömö* (Bulunma durum eki) + *Boluu* + *Aykın Ötkön Çak* (+DI) “Bulunma durum eki + Olmak + Belirli Geçmiş Zaman Eki (+DI)” = **Rus.** *В/На + Быть + Прошедшее время* (+л(а)/ли): **Kır.** *(Sen) keçee stadyonda bolduñbu?* (Sen dün stadyumda oldun mu?) “Sen dün stadyumda mıydın?” = **Rus.** *Ты вчера был на стадионе?* (İsayev ve Şneydman, 1988, s. 52). **Kır.** *Siz murda Koçkor’da bolduñuz bele?* (Sen daha önce Koçkor’da oldun mu?) “Sen dün Koçkor’da mıydın?” = **Rus.** *Вы раньше бывали в Кочкоре?* (İsayev ve Şneydman, 1988, s. 102).

Kır. *Baştaluu* “Başlamak” = **Rus.** *Начинается*: **Kır.** *Okuu sentyabr’ ayınan baştalat* “Eğitim Eylül’de başlıyor” = **Rus.** *Учеба начинается с сентября месяца* (Biyaliyev, 2000, s. 37).

Kır. *Saguu* (Yakmak) “Beğenmek” = **Rus.** *(По)Нравится*: **Kır.** *Bizge mal çarba bölümü özgöçö caktı* (Bize hayvancılık bölümü özellikle yaktı). “Özellikle hayvancılık bölümünü beğendik” = **Rus.** *Нам особенно понравился животноводческий отдел* (İsayev ve Şneydman, 1988, s. 70).

Kır. *Orun aluu* “Yer almak” = **Rus.** *Занимать место*: **Kır.** *Ala-Too ayantınan orun algan* “Ala-Too meydanında yer alıyor.” = [**Rus.** *Занял место в области Ала-тоо*] (Alımova ve Musayev, 2005, s. 21): **Kır.** *Al toonun ostosunan orun algan* “O dağın ortasında yer alıyor”. = [**Rus.** *Он занял место среди гор*] (Alımova ve Musayev, 2005, s. 25).

Kır. *Cardam körsötüü* (Yardım göstermek) “Yardım etmek” = **Rus.** *Оказывать помощь*: **Kır.** *Rafa Aydarbekova caradar cookerlerge kün-tün debey cardam körsöttü* (Rafa Aydarbekova gece gündüz demeden yaralı askerlere yardım gösterdi) “Rafa Aidarbekova gece gündüz demeden yaralı askerlere yardım etti.” = [**Rus.** *Рафа Айдарбекова, несмотря на день или ночь оказывала помощь раненым военным*] (Alımova ve Musayeva, 2005, s. 50).

Kır. *Kızıguu* “İlgilenmek, ilgi duymak” = **Rus.** *Интересоваться*: **Kır.** *Men komp’yuterge kızıgam* “Ben bilgisayara ilgi duyuyorum” = [**Rus.** *Я интересуюсь компьютером*] (Mamitov ve Sıdıkova, 2012, s. 74).

Kır. *Erkin süylöö* (Bağımsız konuşmak) “(Bir dili) çok iyi konuşmak” = **Rus.** *Свободно разговаривать* (Mamitov ve Sıdıkova, 2012, s. 76).

2. Dil Bilgisel (Yapısal) Kopyalar

Thomason (2001, s. 69)’a göre kelime bazında alıntılar kaynak dili tam olarak bilmeyi gerektirmez, ancak yapısal kopyalar ikinci dili yetkin şekilde bilmekle meydana gelir. Kelime ve yapısal ödünçlemedeki temel fark budur. Kırgızistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinde 1960’lı yıllardan sonra eğitim seviyesinin yükselmesinin ardından yeni nesilde Rusça bilemin de yaygınlaşması Rusçaya bağlı Kod Kopyalamaları yoğunlaşmaya başlamıştır. Kopyaların artışı söz konusu yıllara ve öncesine ait eserlerde, yazılı basın metinlerinde gözlenebilir.

2.1. “C” Edatının Kopyalanması

Kır. *Menen* “İle” = **Rus.** *С*

2.1.1. Özel Gün Kutlama

Rusça *C* edatının kopyalanmış biçimleri kutlama ifadelerinde yaygın kullanılır.

Kır. *Mayram(ıñız) menen (kuttuktaym)* (Bayramınız ile (kutluyorum)) “Bayramınız kutlu olsun” = **Rus.** *Поздравляю с праздником* (RKR, 1988, s. 46), **Kır.** *Tuulgan kün(üñüz) menen* (Doğum gününüz ile (kutluyorum)) “Doğum gününüz (üz) kutlu olsun” = **Rus.** *С днем рождения* (RKR, 1988, s. 46). **Kır.** *Kutmanduu künüñüz menen* = **Rus.** *С добрым утром* Hayırlı sabah ile, Günaydın (Nuriahmetova, 2014, s. 343).

Kır. *Саңı cıl(ıñız) menen* (Yeni yılınız ile) “Yeni yılınız kutlu olsun” = **Rus.** *С новым годом* (RKR, 1988, s. 46; Nuriahmetova, 2014, s. 343).

2.1.2. Menen “İle” Edatının Farklı İfadelerle Kullanımı

Kırgızcada *menen* “ile” edatının kullanıldığı pek çok dil bilgisi yapısının tamamen Rusça *C* edatına öykünülmesiyle oluştuğu görülür.

Kır. *Kiçi peyildikke, sır menen buterbrod beriñizçi* (Lütfen, peynir ile sandviç veriniz?) “Lütfen, peynirli sandviç veriniz?” = **Rus.** *Дайте, пожалуйста, бутерброд с сыром* (RKR, 1988, s. 74).

Kır. *Men özüm menen (cügümdü koşkondo) ötkörüp baratam* (Ben kendim ile (yükümü) taşıyacağım) “Ben yükümü kendim taşıyacağım” = **Rus.** *С собой я провижу (включая багаже)* (Kiyaliyev, 2010, s. 39). **Kır.** *Men bul sumkanı*

özüm menen koşoalsam bolobu? (Bu çantayı kendim ile alsam olur mu?) “Bu çantayı yanıma alabilir miyim?”= **Rus.** Я могу взять эту сумку с собой? (Kiyaliyev, 2010, s. 45).

İnsan hisleri (sıymıktanuu “saygı duymak”, baaloo “değer vermek”, kapa boluu “üzülmek” vb.) ile yönetme kavramını karşılayan (başkaruu “yönetmek”, tekşerüü “kontrol etmek” vb.) fiiller Rusça Предложный надеж kullanımında olduğu gibi Kırgızcaya kopyalanmışlardır: **Kır.** Cetişkendigim menen sıymıktanamun “Başarım ile gurur duyuyorum” = **Rus.** Я горжусь своими успехами (Zaharova, 1965, s. 45). **Kır.** İyul’ ayının tañ erteni menen biz şaardan kettik (Temmuz ayının sabahı tan ile birlikte şehirden gittik) “Temmuz ayının sabahında bir şehirden ayrıldık” = **Rus.** (Мы) Ранним июльским утром мы выехали из города (Zaharova, 1965, s. 45). **Kır.** Al denizdin ceegi menen cürdü (O denizin kıyısı ile gitti) “O denizin kıyısından gitti” = **Rus.** Он ехал берегом моря (Zaharova, 1965, s. 45).

2.2. Catış cöndömö (Bulunma durum)nün İyelik Anlamında Kullanımı

Rusça iyelik bildiren Родительный надеж (У кого? “Kimde”, У чего “Nede”?) Kırgızcada Catış cöndömö (Bulunma durumu)ye kopyalanmıştır: **Kır.** Silerde Orus tili mugalimi kim? (Sizde Rusça öğretmeni kim?) “Sizin Rusça öğretmeniniz kim?” = **Rus.** Кто у вас преподаватель? (İsayev ve Şenydman, 1988, s. 35).

2.3. Çeyin “Kadar” Edatının Kullanımı

Kır. Biz mektepke çeyin bardık (Biz okula kadar gittik) “Biz okula gittik” = **Rus.** Мы ходили до школы (Sartbayev, 1957, s. 27). Ofiske çeyin basıp cüröm (Ofise kadar yürüyorum). “Ofis’e yürüyorum” (Gümüş, 2014, s. 75).

2.4. Kim/Emne Bolup İştöö “Kim / Ne Olarak Çalışmak” ve Bir Nerse Menen Alek Boluu “Bir şey ile Meşgul Olmak/İlgilenmek” Kullanımı

Bu yapı Rusça Творительный надеж’in kopyalanması ile oluşturulur: **Kır.** Siz emne bolup işteysiz? (Siz ne olarak çalışıyorsunuz?) “Sizin mesleğiniz nedir?” = **Rus.** Чем вы работаете? (Kiyaliyev, 2010, s. 15). **Kır.** Okutuuçu bolup işteyt (Öğretmek olarak çalışıyor) “Öğretmen(dir)” = **Rus.** Он работает преподавателем (Maşrabov, 2015, s. 45). **Kır.** Siz kim bolup işteysiz? = **Rus.** Чем вы работаете? Siz kim olarak çalışıyorsunuz? Siz ne iş yapıyorsunuz? (Nuriahmetova, 2014, s. 343).

Kır. Emne menen aleksiz? (Ne ile meşgulsünüz?) “Ne iş yapıyorsunuz?” = **Rus.** Чем занимаешься? **Kır.** Emne menen alektenesiz? (Ne ile meşgulsünüz?) “Ne iş yapıyorsunuz?” = **Rus.** Чем вы занимаетесь? (Kiyaliyev, 2010, s. 15). **Kır.** Kim sport menen maşıkça, al dayıma özün soo cana sergek sezet (Kim spor ile meşgul olsa o kendini sağlıklı ve zinde hisseder) “Kim spor yaparsa o kendini sağlıklı ve zinde hisseder” = **Rus.** Кто занимается спортом, тот чувствует всегда себя здоровым и бодром (Maşrabov, 2015, s. 137).

2.5. Tarihleme

Kırgızca tarih ifadelerinin sıra sayı sıfatı [(-I)nCI] biçiminde kullanılması Rusça Число “Sayı” ifadesinin ve Rusça tarihlendirme yapısının kopyalanmasından kaynaklanır: **Kır.** Bügün çislonun kancası? Bügün 8- (segizinci) May (Bugün sayının kaçı? Bugün Sekizinci Mayıs) “Bugün ayın kaçı? Bugün 8 Mayıs” = **Rus.** Какое сегодня число? Сегодня 8- (восьмое) мая (Abılayeva, 2003, s. 205).

2.6. Cönündö, Tuuraluu ve Arkıluu “Hakkında” Edatlarının Kullanımı

Rusça Предложный надеж’in edatı O, Об, Обо “Hakkında” nun kopyalanmış biçimidir: **Kır.** Siz tuuraluu köp süylöştük (Sizin hakkınızda çok konuştuk). “Sizden çok(ça) bahsettik” = **Rus.** Мы много говорили о вас (Batmanov, 1938, s. 41).

Rusça açıklama kavramını karşılayan bazı fiiller [Знать “Bilmek”, (По)думать “Düşünmek”, Говорит (Сказать) “Söylemek, Konuşmak”, (На)писатъ “Yazmak” vb.]; Kırgızca Bilüü “Bilmek”, Tüşünüü “Anlamak”, Süylöö “Söylemek, Konuşmak”, Cazuu “Yazmak” vb. fiillerle karşılanır ve Предложный надеж’deki O, Об, Обо edatının Kırgızcadaki karşılığı cönündö, tuuraluu “hakkında” edatlarına kopyalanır (Zaharova 1965, s. 46), (Abılayeva, 2003, s. 94): **Kır.** Manas cönündö bilem (Manas hakkında biliyorum) “Manas’ı biliyorum” = **Rus.** Я знаю о Манасе (Abılayeva, 2003, s. 94). **Kır.** Sen tuuraluu köp oylonom (Sen hakkında çok düşünüyorum) “Seni çok düşünüyorum” = **Rus.** Много думаю о тебе (Biyaliyev, 2000, s. 88). **Kır.** Asan cönündö süylöştük “Hasan hakkında konuştuk” = **Rus.** Говорили об Асане (Biyaliyev, 2000, s. 88). **Kır.** Eki aydan beri al cönündö söz bolunbay kelecataat “İki aydan beri onun hakkında konuştuk” = **Rus.** Уже два месяца о нем ничего не говорится (GKLY, 1987, s. 248).

Rusça Через “Üzerinden, vasıtasıyla” edatı da Kırgızca arkıluu olarak kopyalanmıştır: **Kır.** Men telefon arkıluu baylanıştim (Ben telefon üzerinden iletişime geçtim) “Ben telefonla iletişime geçtim” = **Rus.** Я связался через

телефон (Biyaliyev, 2000, s. 88). **Kır.** *Kattı Marina arkıluu ciberdim* (Mektubu Marina üzerinden gönderdim) “Mektubu Marina ile gönderdim” = **Rus.** *Я отправил письмо через Марину* (Biyaliyev, 2000, s. 88). **Kır.** *Kırgızstan eli tüzdön-tüz tamlektetik biylik organdarı arkıluu; cergiliktüü sisteması arkıluu öz biyligin işke aşırat* (Kırgızistan halkı direkt hükümet organları üzerinden, yerli sistemi üzerinden kendi hâkimiyetini gerçekleştirir) “Kırgızistan halkı direkt olarak hükümet organları üzerinden, yerli sistemi üzerinden kendi hakimiyetini gerçekleştirir” = **Rus.** *Народ Кыргызстана осуществляет свою власть непосредственно; через систему государственных органов, через систему органов местного самоуправления* (Kiyaliyev, 2010, s. 9). **Kır.** *Men coldoşum arkıluu bildim* (Ben eşim üzerinden bildim) “Ben eşimden öğrendim” = **Rus.** *Я узнал через моего товарища* (GKLY, 1987, s. 351).

2.7. Bar “Var”, Cok “Yok”, Emes “Değil” Kelimelerinin Kullanımı

Rusça *Есть* “Var”, *Нет* “Hayır”, *Не* “Değil” kelimeleri barındıran cümleler Kırgızcada da *Bar* “Var”, *Cok* “Yok”, *Emes* (Tügül) “Değil” kelimeleri ile kopyalanmışlardır: **Kır.** *Calpı sapattarı bar adamdar* (Genel nitelikleri var insanlar) “Genel yetenekli / yeteneği olan insanlar” = **Rus.** *У людей есть обычные черты*.

2.8. -IK/-DİK İsimden İsim Yapma Anlamındaki Yapının Kullanımı

Slav dillerinin karakteristik özelliği olan [(-ный, -ний) ekleri ile yazılan] nispet sıfatları Rusçada da mevcuttur (Yenisoy, 1998, s. 86). Rusça *Мужской род*’lu ve Nispet sıfatlarına sahip kelimeler Kırgızcaya genellikle -IK/-DİK isimden isim yapma eki ile kopyalanır: **Kır.** *Klimatı kontinentaldik* “İklimi kıtasal” = **Rus.** *Климат континентальный* (Kiyaliyev, 2010, s. 5). **Kır.** *Mineraldik suu* “Mineral(li) su” = **Rus.** *Минеральные воды* (Kiyaliyev, 2010, s. 46), **Kır.** *Mamlektetik ekzamen* “Devlet sınavı” = **Rus.** *Государственный экзамен* (Kiyaliyev, 2010, s. 115), **Kır.** *Diplotduk iş* “Diploma çalışması” = **Rus.** *Дипломная работа* (Kiyaliyev, 2010, s. 115), **Kır.** *Kontrolduk iş* “Kontrol işi” = **Rus.** *Контрольная работа* (Kiyaliyev, 2010, s. 116), **Kır.** *Finanslık cardam* “Finans yardımı” = **Rus.** *финансовая помощь* (Kiyaliyev, 2010, s. 118).

Bazı Türk dillerinin Rusça sıfat eklerini model olarak sıfatlara eşdeğer ekler geliştirdiği biliniyor bunlar anlam kopyalarını da beraberinde getirdiklerinden dolayı ortaya yeni kelime türleri çıkabilmektedir (Johanson, 2007, s. 35, 97): Nispet sıfatlı mevsim adları aitlik eki (**Kır.** *Taandık müçö*) -ki ile kopyalanmışlardır: **Kır.** *Cazgı* “İlk bahara ait” = **Rus.** *Весний*, **Kır.** *Saykı* “Yaza ait” = **Rus.** *Летний*, **Kır.** *Kışkı suuk* “Kış soğuğu” = **Rus.** *Зимний холод* (Biyaliyev, 2000, s. 45).

Ancak bu yapıların kopyalanmadığı pek çok örneği de belirtmek gerekir. Bu noktada GT.’deki gibi isim tamlaması yapısını korunmuştur: **Kır.** *Avtobus beketi* = **Rus.** *Вокзал автобусный* “Otobüs garı”, **Kır.** *Kıter dükönü* “Kitap dükkânı” = **Rus.** *Книжный магазин* (Kiyaliyev, 2010, s. 50, 92).

2.9. Из Edatının -DAn Eki Olarak Kullanımı

Rusça *Из* (-DAn) edatı bir nesnenin menşeyini veya neden imal edildiğini ifade etmektedir. Kırgızcaya da bu yapı aynen kopyalanmıştır: **Kır.** *Krabdan şakarap* = **Rus.** *Салат из крабов*, **Kır.** *Krevetkadan şakarap* = **Rus.** *Салат из креветок* (Kiyaliyev, 2010, s. 87).

2.10. Boyunça “Boyunca” ve Arkıluu “Üzerinden” Edatlarının Kullanımı

Rusça *По* “Boyunca” edatı Kırgızcaya bazen boyunça bazen de *arkıluu* kelimesi ile kopyalanmıştır: **Kır.** *Esep boyunça* (Hesap boyunça) “Hesap olarak” = **Rus.** *Платить по счету* (Kiyaliyev, 2010, s. 87). **Kır.** *Telefon arkıluu baylanıştı* (Telefon üzerinden iletişime geçtim) “Telefonla iletişime geçtim” = **Rus.** *Я связался по телефону* (Biyaliyev, 2000, s. 88).

2.11. Yönelme Durumu Ekinin Kullanımı

Kırgızca *Барыш cöndömö* “Yönelme durumu” kullanılan *tüşünüük* “anlama, bilme” kelimesi Rusça yönelme hâli (*Дательный падеж*) biçimine benzer kullanılmaktadır: **Kır.** *Birok al sır taga ali түшүнүксүз болчу* “Fakat o sır benim için anlaşılmazdı” = **Rus.** *Но этот секрет был мне все еще не понятен* (KA 1) (KTS, 2017, s. 2141).

3. Ünlem Kopyaları

3.1. Şaşırtma

Kırgızcada direkt Rusça etkisi olarak adlandırabileceğimiz şaşırtma, olumlu/olumsuz tepki vb. içeren pek çok ünlem kopyalanmıştır: **Kır.** *Şaytan algır* = **Rus.** *Черт возьми*. **Kır.** *Kudayım oy* (Ay Tanrım benim) “Aman Allahım” = **Rus.** *(О) Боже мой* (Kiyaliyev, 2010, s. 30) **Kır.** *Açuulanbañız* (Kızgın olmayın) “Sakin olun” = **Rus.** *Не сердитесь* (RKR, 1988, s. 46).

4. Sentaks Kopyaları

4.1. Rusça *Чмо* Kelimesinin Ulaş Olarak Kopyalanması

Türkiye Türkçesinde *-DIğInI/-(y)AcAğInI* biçimine karşılık gelen yapının Kırgızcada aktif olarak Rusçadan yapılan kopya biçimi kullanılmaktadır.

Kır. *Men oyloym, siz ertej keleşiz* (Ben düşünüyorum, siz yarın gelirsiniz) “Ben yarın gelirsiniz diye / Ben yarın (sizin) geleceğinizi düşünüyorum” = **Rus.** *Я думаю, что вы придете завтра* (Arvas, 2022, s. 6).

5. Kişi Adlarının Kısaltılması ve Rusça Dişil Adlardaki Müenneslik (-A/-YA) Biçiminin Kopyalanması

Tıpkı Rus özel adlarında olduğu gibi Kırgız özel adları da belirli standartlarda kısaltılabilmektedir. Erkek adları: *Bolot-Boke, Kadirbay-Kake, Temir-Temike, Çıñız-Çıke, Raykan-Rake, Nurbek-Nuke*. Kadın adları: *Carkın-Cakin, Cıldız-Cıkı, Gülmira-Gükü, Saykal-Sakin, Süyünbübü-Süköş, Aşya-Aşyake* (Alımova ve Musayev, 2005, s. 23). Krş. *Dima < Dimitri, Saşa < Aleksandr(a), Nastya < Anastasya, Sveta < Svetlana* vd. Rusça *Natalya, Ol'ga, Mariya, İrina* vd. dişil isimlerde olduğu gibi Kırgız dişil adları da müenneslik *-a* ya da *-ya* eklerini alabilmektedir: *Aygül / Aygul' > Aygülya / Aygul'ya* vd. Müenneslik eki sonucu değişen dişil adlar da vardır: *Nur(i)ya < Nur-(i)ya, Zarina < Zerrin-a, Aydana < Aydan-a*.

Sonuç

Kırgızcanın Rusçadan yaptığı hem anlam kopyalarının hem de morfosentaktik ve sentaktik kopyaların bir dil yakınlaşması (language convergence) olduğunu yukarıda tasniflenen veriler göstermektedir. *İDD*'de ortaya çıkan *KK*'lerin “purist”ler tarafından alıcı dilin dil bilimsel normlarını saptırdığı ve iletişimi bozduğu olarak dile getirilse de bu yapıları dillerin kendi iç gelişmeleri olarak değerlendirmek de mümkündür. O zaman *KK*'nin olumsuz çağrışımları da değerlendirmeden değerlendirmeye göre değişecektir.

Kırgızcanın Rusçadan yaptığı öyküntülerin Kırgızca'yı Rusçaya yaklaştırdığını sadece olumsuz bir yönelim olarak değerlendirmek dil bilimsel açıdan doğru değildir. Rusçanın zengin edatlara ve bu edatlarla oluşturulmuş zengin ifade tarzlarına sahip oluşu bir yönüyle Kırgızca'yı zenginleştirdiği de söylenebilir. Üstelik bu konuda göz ardı edilmemesi gereken bir diğer husus Kırgızca-Rusça dil temaslarının yoğunlaştıkça (ve dolayısıyla Kırgız toplumunda iki dillilik arttıkça) Rusçadan kopyalanan kelimelerde standartlaşma meydana gelmesi ve bu kelimelerin kalıcı olması doğal bir sonuçtur.

Kırgızcanın bazı morfosentaktik yönlerden Rusçaya yaklaşması Türkiye Türkçesi bakış açısına göre olumsuz bir nitelik taşısa da dil bilimsel açıdan Türkiye Türkçesi merkezli bir değerlendirme kabul edilemez. Zira Rusça alıntılara karşı teklif edilen tönkörüş, köntörüş, özgörüş gibi kelimelerden birçoğu Kırgız yazı dilinde yer bulabilmiş değildir. Özellikle *Исходный падеж*'e benzetilerek yaygınlık kazanan yer gösterme durumunda boyunca; devam eden hareketlerde menen, arkılıu edatlarının kullanımı **Kır.** *Tokoy arkılıu bardık* “Ormanın içinden (geçerek) gittik” = **Rus.** *Мы шли лесом* cümlesini Rusçaya etkisi dışında GT sentaksına göre *Tokoydon bardık* “Ormandan gittik” olması gerektiği şeklinde tasarlamak her zaman doğruyu yansıtmayabilir.

Dil bilimine göre dil ilişkilerinde etki derecesine herhangi bir (yapay) sınırlama söz konusu olamaz. Bu kurala dil değişimlerinin önceden kestirilemez olduğu gerçeği de eklenmelidir. Kırgızca bazı dil bilgisi yapılarıyla Rusçaya yaklaşmıştır. Belirtmek gerekir ki bu durum nesiller arasında iletişim kopukluğuna yol açacak düzeyde değildir. Üstelik Rusça tüm Eski Sovyet ülkelerinin ortak iletişim dili olmasının bu tarz bir netice ortaya çıkarması bir realitedir ve bu durum Kırgızcanın birincil özelliklerinden biri olarak kabul edilmelidir. Kırgızca öğrenecek olan Türkiye Türkçesi konuşuru (aynı şekilde Türkiye Türkçesi öğrenecek olan Kırgızca konuşuru) da bu durumu göz önünde bulundurmalıdır. İletişimde zamana ve mekâna göre farklı derecelerde kopyalama sergileyen dil yapıları vardır. *KK*'yı harici bir kısıtlama ya da yapay bir etki olarak görmenin yanında alıcı dilde iletişimi kolaylaştıran, iletişim ihtiyacını karşılayan olgu olduğu da dil bilimsel bir gerçektir.

Kısaltmalar

ay.: Aynı

GT.: Genel Türkçe

Kaz.: Kazakça

KB: K. Bekturganova

Kır.: Kırgızca

KS2: K.Sıdıgalıyev

KT: Kırgız-Tuu

KTS: Kırgızça-Türkçö Sözdük

Özb.: Özbekçe

Rus.: Rusça

Tac.: Tacikçe

Y. Uyg.: Yeni Uygurca

Kaynakça

Abduldayev, E. (1998). *Azırkı Kırgız tili*. Kırgızstan.

Abılayeva, N., İbragimov, S. ve Sarılbekova, Z. (2003). *Kırgız tili II*. Mamlekettik Til Cana Entsiklopediya Borboru.

Aikhenvald, A. Y. (2003). Mechanisms of change in areal diffusion: new, morphology and language contact. *Journal of Linguistics*, 39(1), 1-29.

Aksan, D. (1961). Anlam alışverişi olayları ve Türkçe. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı -Belleten-*, (9), 207-273.

Alımova, A. ve Musayev S. (2005). *Kırgız tili 5 okutuu Orus tilinde cürgüzülgön mektepderdin V klassı üçün okuu kitebi*. Biyiktik.

Arvas, A. (2022). Rusçanın Kırgızcaya etkisi: konuşma dili temelinde bazı tespitler. *KutBilim Sosyal Bilimler ve Sanat Dergisi*, 2(1), 1-8.

Auer, P. (2020). *Language contact, pragmatic factor*: Routledge.

Aydoğmuş, E. (2018). Kırgız öğrencilerin Türkiye Türkçesi öğreniminde yaptıkları yanlışlıklar ve yapılan yanlışlıklar üzerine öneriler (Manas Üniversitesi hazırlık sınıfında okuyan öğrenciler örneğinde). *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 51-64.

Baskakov, N. (1966). *O nyekotorih tipologičeskih izmeneniyah v sintaksise sovremennih Tyurkskih literaturnih yazıkov*. Tyurkologičeskiy Sbornik, İzdatel'stvo NAUKA.

Batmanov, İ. A. (1938). *Upotrobleniye padejey v Kirgizskom yazıke, Frunze-Kazan*. Kirgizskoye Gosudatsvennoye İzdatel'stvo Mektep.

Beyşeyev, E. B. (Red.). (1988). RKR= *Russko-Kirgizskiy Razgovornik/Kırgızça-Orusça süylöşmö*. Glavnya Redaksiya Kirgizskoy Sovetskoy Entsiklopedii.

Biyaliyev, K. A. (2000). *Kırgızskiy yazık (Spravoçnyy material)*. Kırgızsko-Rossiyskiy Slavyanskiy Universitet.

Bogorodinskiy, V. A. (1934). *Vvedeniye v Tatarskoye yazıkoznaniye v svyazi s drugimi Tyurkskimi yazıkami, Kazan*. Tatgozisdat Sektor Uçebno-Pedagogičeskiy Literaturı.

Csato, E. A. (2001). Circum-Baltic Languages Volume 1 Past and Present. Östern Dahl and Amaria Koptjevskaja-Tamm (Ed.), *Syntactic code-copying in Karaim* in (s. 271-283). John Benjamins Pub.

Duman, G. B. (2013). Kırgızların Türkiye Türkçesi öğrenirken ad durum biçim birimleriyle ilgili yaptıkları hatalar ve çözüm önerileri. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(5), 82-94.

Ertezkoşan, M. (2023). *Kırım Tatarcasında Rusça kopyalar* [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

GKLY= *Grammatika Kirgizskogo literaturnogo yazıka çast I fonetika i morfologiya*. (1987). İzdatel'stvo İlim.

Gümüş, M. (2014). *Türkçe ile Kırgızca dil yapılarının dil öğretimi amaçlı karşılaştırması* [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

Heine K. and Kuteva T. (2003). On contact-induced grammaticalization. *Studies in Language*, 27(3), 529-572.

İsayev, D. ve Şneydman, V. (1988). *Kratkiy samouçitel' Kirgizskogo yazıka*. Mektep.

- Johanson, L. (2002a). Contact-induced change in a code-copying framework. *Language Change*. Mari C. Jones ve Edith Ersch (Ed.), *The Interplay of Internal, External and Extra-Linguistic Factors* in (s. 285-313). Mouton de Gruyter.
- Johanson, L. (2002b). Do languages die of 'structuritis'? On the role of code-copying in language endangerment. *Italian Journal of Linguistics*, 14(2), 249-270.
- Johanson, L. (2007). *Türk dil ilişkilerinde yapısal etkenler*. (N. Demir Çev.). TDK.
- Johanson, L. (2008). Remodeling grammar copying, conventionalization, grammaticalization. P. Siemund, N. Kintana (Ed.), *Language Contact and Contact Languages* in (s. 61-79). Hamburg Studies on Multilingualism.
- Kaliyeva, Ö. (2010). *Razgovornik Russko-Kırgızskiy/Oruça-Kırgızça süylöşmө*. Bişkek.
- Karaca, O. S. (2010). Kazak Türkçesinde söz dizimi düzeyinde Rusça etkisi. *Turkish Studies*, 5(2), 1192-1209.
- KATG= *Kırgız edebiyatının grammatikası, I bölüm fonetika cana morfologiya*. (1980). İlim Basması.
- KTS= *Kırgızça-Türkçö sözdük* (Arikoğlu, E. vd.). KTMÜ.
- Mamıtov C. ve Sıdıkova B. (2012). *Kırgız tili 7 okutuu orus tilinde cürgüzülgön mektepterin VII klassı üçün okuu kitebi*. Kırgız Ensiklopediyası Başkı Redaksiyası.
- Mamıtova, C. ve Kulumbayeva, Z. (1971). *Azırkı Kırgız tili (leksikologiya)*. Mektep Basması.
- Maşrabov, A. A. (2015). *Kırgız cana Orus tilderinin salıştırma grammatikasının negizderi*. Batken Mamleketik Universiteti Sülüktüü Gumanitardık Ekonomikalık İnstitut.
- Matras, Y. (2009). *Language contact*. Cambridge University Press.
- Mc Mahon, M. S. A. (1994). *Understanding language change*. Cambridge University Press.
- Nuriahmetova, A. (2014). Günümüz Kırgız Türkçesinde Rusça unsurlar. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 27, 333-347.
- Oruzbayeva, B. O. (1996). *Kırgızskiy yazık, Tyurkskiye yazıki* (Tenişev, E. R. Red.). Rossiyskaya Akamdiya NAUK.
- Özeren, M. (2010). Kırgız Türkçesindeki Rusça alıntı sözcükler ve bu sözcüklerdeki ünsüz olayları. *ZfWT*, 2(2), 227-241.
- Saparbayev, A. (2015). *Leksikologiya*. İmak-Ofset.
- Sartbayev, K. K. (1957). *Kırgız tilindegi koşmo süylömdün sintaksisi, cogorku okuu cayıları üçün okuu kuralı*. Kırgızstan Mamleketik Okuu-Pedagogikalık Basması.
- Şçerbak, A. M. (1961b). *Grammatičeskiy oçerk yazıka tyurkskih tekstov X-XIII vv. İz vostočnogo turkestana*. İdatel'stvo Akademii NAUK SSSR.
- Şçerbak, A. M. (1977). *Oçerki po sravnitel'noy morfologii tyurkskih yazıkov (imya)*. NAUKA.
- Taranov, M. A. (2019). *Slovari tematičeskiy Russko-Kırgızskiy 9000 slov*. İzdatel'stvo TV.
- Thomason, S. (2001). *Language contact an introduction*. Edinburgh University Press.
- Tutova, E. vd. (2020). The processes of Switching and copying code from English into French in popular magazines and on social platforms, Geplat. *Caderno Suplementar*, 3, 1-12.
- Vasil'kova, G. A. (2022). İstoriya sozdaniya i formirovaniya Kırgızskoy grafiki. *Kul'turnoye Naslediye*, UDK, 43-47.
- Yenisoy, H. S. (1998). *Tarih boyunca Slav-Türk dil ilişkileri, Türkçede ve öteki Türk lehçelerinde Slav leksik unsurları*. TDK.
- Yunusaliyev, B. M. (1959). *Kırgızskaya leksikologiya çast I (razvitiyek Kornevıh slov)*. Kırgızskoye Gosudartsvennoye Uçebno-Pedagogičeskoye İzdatel'stvo.
- Zaharova, O. V. (1965). *Sopostavitel'naya grammatika Russkogo i Kırgızskogo yazıkov, Frunze Morfologiya*. İzdatel'stvo Mektep.

Extended Abstract

The Kyrgyz language, for 150 years, has incorporated into Russian grammatical structures. These are both currently and actively used as an adstratum. On the sidelines of creating the Kyrgyz written language, Kyrgyz scholars encountered the Russian language. So learning and translation processes were accelerated, especially after the 1950's. Hence, Kyrgyz language copied a lot of Russian words, phonological, morphological, and syntactic features. Most of them were coming from the attractiveness of Russian. This is the basis of Code-Copy theory. As a scientific language tens of thousands of Russian examples are seen in Kyrgyz spoken language and most of them are reflected in written language as well. Knowing linguistic features based upon Code-Copying are known and determined both in general terms and which one is densified in grammatical structures and vocabulary is important because of the positioning of the Kyrgyz language as an independent language. On the other hand, the determination of the Kyrgyz language's differentiation from the other Turkic languages should be a remarkable issue.

Contact-Induced Language Change and Code-Copying can be proved in every language's history in various ratios. This natural progress is valid for the Kyrgyz language as well. It is a fact that can not be an estimation of Contact-Induced Language Change and Code-Copying is the other issue. Linguistic structure should be accepted as a whole. Field researchers, Turcologists and the learners of Kyrgyz language must know this phenomena. Determined grammatical structures coming from Russian copies would contribute to the learning process of the Kyrgyz language for the other speakers of Turkic languages, especially Turkish. It is important to evaluate Kyrgyz with these features and see them as a language enrichment rather than artificial linguistic development. But generally Turkey Turcology accepts the facts about the artificial progress of the Kyrgyz language. When it is investigated, It turns out that this is not the case. The Kyrgyz language should be evaluated considering the languages it is related to.

Code-Copying theory was first applied by Turcologist L. Johanson. His and É. Á. Csató's studies that, about this topic increased and intensified in the 1990's. These studies were generally concentrated in Karaim, Gagauz, Yakut, Crimean Tatar, Iranian Azerbaijani and the Uzbek dialect of Northern Tajikistan. All of them are peripheric languages and dialects of Turkic languages. After 2000 Turkey's scholars started to investigate and publish a lot of researches including Code-Copying. Even these investigations have increased over the years most of the Turkic language and dialects were not investigated in terms of Code-Copying in detail. As long as these researches increase our knowledge the adstratum and substratum of Turkic languages and dialects will be get deep synchronously. Knowing the typology of the Turkic languages and dialects which are related to the other languages is important in determining which linguistic structure has more attractive features. For this reason, Russian-Turkic, Persian-Turkic, Tadjik-Turkic, Arabic-Turkic, various Balkan languages-Turkic or more generally Iranian languages-Turkic languages, Slavic languages-Turkic languages research main method which comparison method also becomes base in this study. Firstly Following the works comparing the two languages, speaking guides were examined. The structures not included in these works were designed by us. These designs are structures that are often encountered in everyday language.

Russian Code-copies in the Kyrgyz language (especially in terms of syntactic) pull grammatical structures over Russian is a scientific phenomenon On the other hand, evaluating this movement as artificial and negative is a mistake. It is not possible and also it is an error that suggests reconstruction and offers linguistic structure that is not in the Kyrgyz language from point view of non-Russian-effected Turkic languages. From the perspective of Turkic languages that are not under Russian influence, ideas that propose a restructuring and linguistic structure that do not exist in the Kyrgyz language are both a mistake and not possible. The basic scientific approach should be to accept that the Kyrgyz language has realized these structures in one way or another through its internal change. There are more than Russian copies that do not have attractive linguistic features and could not find a place in the Kyrgyz language. Therefore, it cannot be accepted that Code-Copies cause disorder and distortion in linguistic structures neither in Kyrgyz nor in other Turkic languages. All structures that occur in languages in one way or another, from morphemes to syntactic structures, should be evaluated as the internal development of that language. The purpose of this study is to identify these, and to guide researchers who will research and learn the languages in question, and make a contribution to more detailed research to be conducted later. It should not be forgotten that it should be examined for all languages, not just Turkish languages.

Çalışmanın yazarı “COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” çerçevesinde aşağıdaki hususları beyan etmiştir:

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışma için etik kurul belgesi gerekmemektedir. / **Ethics Committee Approval:** Ethics committee approval is not required for this study.

Finansman: Bu çalışma için herhangi bir kurum veya kuruluştan destek alınmamıştır. / **Funding:** No support was received from any institution or organization for this study.

Destek ve Teşekkür: Çalışmanın araştırılması ve yazımı esnasında destek veya fikirlerine başvuru herhangi bir kişi bulunmamaktadır. / **Support and Acknowledgments:** There is no person whose support or ideas are consulted during the research and writing of the study.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / **Declaration of Conflicting Interests:** The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this article.

Yazarın Notu: Bu çalışma herhangi bir bildiri veya tezden üretilmemiştir. / **Author’s Note:** This study was not produced from any report or thesis.

Katkı Oranı Beyanı: Bu makalenin tüm bölümleri tek yazar tarafından hazırlanmıştır. / **Author Contributions:** All sections of this article have been prepared by a single author.